

DE OPZOOMERSTRAAT in de Rotterdamse wijk Het Nieuwe Westen is een opmerkelijke straat. De bewoners legden geveltuintjes aan, vulden plantenbakken, hingen naast elke voordeur een buitenlamp en een geranium, en organiseerden gemeenschappelijke veegacties. Het initiatief bleef niet onopgemerkt.

De Opzoomerstraat werd een begrip en het voorbeeld van sociale vernieuwing. Er ontstond zelfs een nieuw werkwoord: opzoomeren.

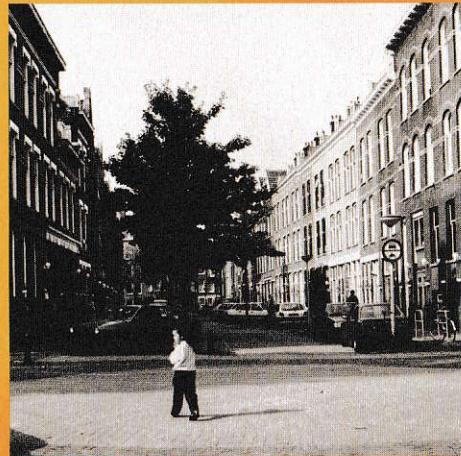
In mei 1993 nam de dienst Stedebouw en Volkshuisvesting de uitdaging aan de woningen en de straat binnen een jaar op te knappen.

Dit boek gaat over kozijnen, gevels en steigers, maar nog veel meer over de bewoners van de Opzoomerstraat.

Over hun herinneringen en verhalen, huiskamers, ergernissen, verlangens, en de manier waarop ze met elkaar samenleven in de straat.

dS+v

DE Opzoomer STRAAT TEA VAN DAM

Plantenbakken en lantaarnpalen

Hoofdrolspelers

DE BEWONERS

Meneer Hooymayers senior

Chris Hooymayers

Mevrouw Van Driel

Ron Tenholter

Meneer Van Oosterhout

DE PROFESSIONALS

Beheercoördinator van Het Nieuwe Westen

Ontwerpster Buitenruimte van de dienst Stedebouw en
Volkshuisvesting

Projectleider van de dienst Stedebouw en Volkshuisvesting

Opbouwwerker van de Aktiegroep Het Nieuwe Westen

Plaats van handeling

Projectbureau Sociale Vernieuwing van Het Nieuwe Westen,
22 september 1993

Naast de woningen zal ook de straat zelf vóór 28 mei 1994 worden opgeknapt. De bewoners van de Opzoomerstraat zijn uitgenodigd voor een inspraakavond. Ze zijn van te voren bij elkaar gekomen om hun wensen te bespreken. Hun degens zijn geslepen. Op het verlanglijstje van de bewoners staan

goede straatverlichting, nieuwe straatlinkers en de revisie van de door hen zelf aangelegde plantenbakken. Daarnaast hebben ze hun zinnen gezet op een gedeelte van het binnenterrein, een grote open ruimte achter de huizen aan de oneven kant van de straat. Ze willen er graag een gemeenschappelijk park maken. Tot op heden wordt het terrein door twee partijen gebruikt: de Stichting Spullenhulp, die er tweedehands goederen verkoopt, en enkele kunstenaars die er hun atelier hebben.

Het binnenterrein is te bereiken via een andere straat. In de toekomst zouden de bewoners ook graag via de Opzoomerstraat bij hun park komen. Voor dat laatste hebben ze zelf wel een oplossing. Zo'n toegang zou heel goed mogelijk zijn wanneer ze in de straat op de begane grond een vergaderruimte zouden krijgen, een al lang gekoesterde wens van de bewoners waar vooral meneer Hoymayers zich hard voor maakt.

De beheercoördinator van Het Nieuwe Westen, overigens ook projectleider sociale vernieuwing, heeft de avond georganiseerd. Als beheercoördinator is hij verantwoordelijk voor de buitenruimte. Tot op heden is hij tot grote teleurstelling van de bewoners niet erg enthousiast over de plannen voor het binnenterrein. Zeker twintig bewoners zijn gekomen.

Scène I - Bloembakken

Beheercoördinator: 'U hebt zelf midden in de straat een bloembak gemaakt. Op de kop van de straat staat er ook één met oude, vermolmde bielzen. Daar moeten we iets op vinden.'

Van Driel: 'Je zou de verrotte bielzen kunnen vervangen en er dezelfde tegels tegenaan kunnen doen als we bij die andere hebben gedaan.'

Senior: 'Bij die bak die we zelf hebben gedaan, zitten de

bielzen er nog onder. Op de rand groeien nu van die kleine plantjes.'

Ontwerpster: 'Ik wil nu niet direct reageren, omdat veel dingen in samenwerking met de gemeente moeten. We moeten eerst maar inventariseren en daarna overleggen. Wij werken niet met bielzen.'

Van Oosterhout: 'Ligt er soms al een plan voor de straat klaar? Waarom moeten wij dan nog dingen verzinnen?'

Beheercoördinator: 'Nou ja, ik heb hier een soort plan, dat helpt ons.'

Opbouwwerker: 'Er worden toch simpele dingen gevraagd.'
Ontwerpster: 'Volgens mij is het allemaal niet makkelijk.'

Tenholter: 'Wij willen gewoon tegels en bielzen. Tegen de tijd dat de Opzoomerstraat klaar is, wordt de gemeente ook nog eens wakker.'

Beheercoördinator: 'Ik denk toch dat we heel eenvoudig een oplossing kunnen vinden.'

Tenholter: 'Er komen gewoon tegels tegen die bielzen aan, gewoon van zestig bij veertig centimeter, twee zakjes Betamix en we zijn klaar. Natuurlijk kunnen we dat zelf.'

Scène II - Lantaarnpalen

Beheercoördinator: 'Zijn er weer lantaarnpalen kapot?'

Tenholter: 'Kunnen we nu niet eens een paar leuke, mooie lantaarnpalen krijgen? Kunstwerkpalen waar over nagedacht is. Je kunt er toch een heel leuk kunstwerkje van maken.'

Ontwerpster: 'Het is een gewone vraag, maar ook de moeilijkste. In de stad is alles gestandaardiseerd, omdat het GEB het dan makkelijk kan onderhouden. Dus een nieuwe paal ontwerpen kost heel veel.'

Tenholter: 'Bijvoorbeeld die Amsterdammertjes, dat zijn prachtige dingen. Daar is net even over nagedacht. Misschien zijn er een paar mensen die vlak voor de VUT nog een leuk idee hebben. Jullie zijn niet creatief.'

Ontwerpster: 'Wij doen wel veel dingen.'

Tenholter: 'Hoeveel creatieve mensen lopen er niet rond die zoetjes kunnen bedenken.'

Projectleider: 'In het kader van de Opzoomerdag is er een actie waarbij je zelf kunt bepalen hoe je de lantaarnpalen in de straat wilt schilderen.'

Tenholter: 'Kijk, een kunstwerk hoef je niet al te letterlijk te nemen.'

Beheercoördinator: 'Ron, je betoog is heel helder. Het gaat erom wat er leeft en wat er overtuigd kan worden. Als we het er maar over eens kunnen worden wat.'

Tenholter: 'Alleen de kop van de straat zou al geweldig zijn.'

Projectleider: 'Dat kleuridee is misschien leuk.'

Van Oosterhout: 'Het is toch jammer. Wij bedenken van alles en dan kan het weer niet. Waarom maken we niet met elkaar een rondje door de buurt zodat wij ook horen welke materialen er mogelijk zijn. Dan komt er misschien nog iets zinnigs uit.'

Scène III - Het binnenterrein

Chris: 'We hebben het nu over kinderen gehad, maar voor oudere mensen is het ook leuk om op een bankje op het binnenterrein te zitten.'

Tenholter: 'Stilte, stilte.'

Beheercoördinator: 'Het thema spelen is nu wel uitgewerkt, dacht ik. Men heeft het voorstel gedaan om op de hoek van de straat een flexibele balk te plaatsen voor kinderen.'

Tenholter: 'Het zou ook wel prettig zijn als de mensen eens wat minder hard gingen rijden.'

Beheercoördinator: 'Wij zullen verder nadenken.'

Van Driel: 'Wij vinden het binnenterrein ook belangrijk.'

Beheercoördinator: 'Er komt nu een plan rond de speelmogelijkheden. De kern van het verhaal is dat de dienst Recreatie bereid is wat te doen.'

Chris: 'En wat gaan we nu trouwens met die straatlinkers met olie doen?'

Van Oosterhout: 'Straks krijgen we zes verschillende steensoorten.'

Tenholter: 'Leg er nu maar snel een paar nieuwe tegels op voordat de grondvervuiling wordt ontdekt.'

Beheercoördinator: 'Goed, we zullen dingen uitzoeken en daar in oktober mee terug komen.'

Van Driel: 'Wij willen gewoon een bankje op het binnenterrein.'

Beheercoördinator: 'Goed, over het binnenterrein; ik werk hier nu twee jaar en ik heb me laten vertellen dat er een gemeentelijk instelling op het binnenterrein zit. Het Spullenhulpproject is bedoeld voor mensen met weinig geld. Er werken drie mensen in de baneipool, dat zijn dus ex-uitkeringstrekkers. In totaal werken er zes mensen en het is ook een stageplaats. Dat is in mijn ogen een nuttig project. Ik zie er ook vaak buitenlandse mensen hun spullen kopen.'

Chris: 'Wij vinden het ook een nuttig project. Zeker met het afbouwen van de sociale zekerheid zal zoetjes alleen maar meer nodig zijn. Maar wij willen het terrein semi-openbaar maken en de Spullenhulp zou zelf misschien ook wel naar een betere locatie willen.'

Senior: 'De Spullenhulp heeft toch zelf niets aan al die open ruimte. Af en toe ligt er zoveel rommel. Kijk nu eens naar die looden waar de spullen onder staan, die staan in de open lucht.'

Beheercoördinator: 'Als de gemeente nu bijvoorbeeld tweehonderd vierkante meter geeft van het binnenterrein, betaalt de Opzoomerbewoner dat dan?'

Chris: 'Stel, we vergeten dat hele gedoe met Oppie Opzoomer en al die tierlantijnen, dan kunnen we met dat geld nog ontzettend veel jaren door. Laten we dan al het geld eens in een potje doen en dat eerlijk verdelen.'

Beheercoördinator: 'Maar de Spullenhulp krijgt nergens zo'n ruimte.'

Tenholter: 'We kunnen toch een concept maken.'

Senior: 'Als we een deel van het binnenterrein krijgen, moeten we heel anders gaan denken. Waarom gooien ze een van die woningen op dat sloopstuk niet plat. Dan heb je een toegang tot het binnenterrein.'

Van Driel: 'Meneer Hoymayers wil eigenlijk een benedenwoning huren.'

Beheercoördinator: 'We moeten dit thema afronden.'

Senior: 'Ik vraag alleen om een deel van het terrein, niet om geld.'

Onvrede

'Intern zijn we tot de conclusie gekomen dat we de ingreep voor het casco moeten terugdraaien. Om een lang verhaal kort te maken: we hebben besloten de ingreep aan de voorkant en aan de daken te handhaven, maar we maken geen nieuwe balkons en achtergevels. Daar beperken we ons tot het vervangen van glaswerk en kozijnen, schilderwerk en een nieuw hekwerk voor het balkon. We hopen hiermee voldoende in prijs te zakken.' Guus Schouten van Onze Woning is er zichtbaar ongelukkig mee. Weken was hij met de architect bezig om alles met de aannemer rond te krijgen. Nu kan hij weer opnieuw beginnen.

Twee weken geleden kreeg mevrouw Van Driel tot haar grote teleurstelling nog te horen dat bij de vervanging van de balkons, de luifeltjes zouden verdwijnen. Op de projectteamvergadering van 27 september kan ze weer opgelucht ademhalen. In het nieuwe plan voor de achtergevels kunnen de luifeltjes blijven. Ook haar benedenbuurvrouw, mevrouw Barbieri, hoeft zich geen zorgen meer

te maken. Haar boom blijft staan. Het plan om de balkons te vervangen, gaat niet door.

Na de discussie van twee weken geleden is Onze Woning tot de conclusie gekomen dat het casco toch een te groot deel besloeg van het totaalbudget en heeft ze besloten de onderhandelingen met de aannemer over een nieuwe casco-ingreep te heropenen. Arthur Oerlemans zet nog eens op een rijtje hoe het allemaal zo heeft kunnen komen. Minder inkomsten uit huren, een duurder casco dan verwacht, onduidelijkheid of ze naast de vaste rijkssubsidie de door hen zelf gespaarde subsidie in mogen zetten voor Maatwerk; dat alles maakt het besluit onvermijdelijk.

Inmiddels kan Arthur Oerlemans wel iets zeggen over de huurverhogingen voor mensen die binnen iets laten renoveren. Voor een nieuw keukenblok, nieuwe leidingen en het opknappen van de douche moeten mensen rekenen op een huurverhoging van ongeveer tweehonderd gulden, wat voor velen neer zou komen op een sprong van 230 naar 430 gulden. Wanneer een bewoner opmerkt dat die sprong nogal fors is, geeft Arthur Oerlemans hem gelijk. Hij heeft er echter alle vertrouwen in dat het zo'n vaart niet zal lopen. Immers, de huren van de woningen die leeg komen, worden in ieder geval verhoogd tot rond de vijfhonderd gulden. Door die extra inkomsten kunnen de huren van mensen die nu al in de Opzoomerstraat wonen, zo laag mogelijk worden gehouden.

Toch is de stemming op de vergadering om te snijden. Geruisloos verandert de vergadering in een evaluatie van wat er tot op heden is gebeurd. De bewoners horen vooral wat er allemaal niet door zal gaan. Meneer Hoymayers: 'Je mag ideeën spuien, maar het lijkt soms of je het in een put gooit, terwijl in de uitdaging toch zwart op wit staat dat de bewoners het voor het zeggen hebben. Wij hebben zelf al heel wat in de straat bereikt.' De inspraakavond over het opknappen van de straat ligt hem duidelijk nog vers in het geheugen.

De projectleider Jantine Gerbscheid probeert iedereen wat tot bedaren te brengen. Ze begrijpt de onvrede wel. Als er

iemand is die de standpunten van alle partijen begrijpt en met alle belangen rekening moet houden, is het wel de projectleider. Dat is ook haar taak. Ze probeert procedures te versnellen, particuliere eigenaren over te halen om mee te doen, de gemeenschappelijke tuin op het binnenterrein voor elkaar te krijgen, maar is tegelijkertijd ook gebonden aan regels. Ze doet haar uiterste best zoveel mogelijk rekening te houden met de wensen van de bewoners, maar haar werk is niet altijd even zichtbaar. Ze wil graag een keer komen praten. 'Ik vind het heel belangrijk om te praten over de onvrede in de straat en ik wil wel een keer op de bewonersvergadering komen om alles uit te leggen.'

Hoezeer er ook gerekend wordt, Onze Woning zal er wel voor zorgen dat haar panden er op 28 mei pico bello uitzien. Maar hoe staat het met de particuliere eigenaren? Hun medewerking is immers ook van groot belang. Meneer Vos, een van de kleine eigenaren, is in ieder geval hard bezig. Zijn stem gaat in al het tumult een beetje verloren. Binnenkort heeft hij een gesprek met Isolex en het Bureau Particuliere Woningverbetering. Ook aan mevrouw Van Genesen zal het niet liggen. Zij wil ook graag meedoen. Om de uitdaging tot een succes te maken zullen er echter wel wat meer particuliere eigenaren moeten meewerken.

Idealen

'Subsidies op wonen worden steeds minder. De huren voor nieuwbouw en ingrijpende renovaties worden in 1994 allemaal zeshonderd gulden. Het enige wat straks overblijft is de individuele huursubsidie. Dat is dan het dunne draadje waar de onderkant van de samenleving aan hangt. Als ze daar

het mes in gaan zetten is de catastrofe niet te overzien. Straks zijn de huren gewoon niet meer op te brengen. Steeds meer mensen zullen uit de boot vallen en waar moeten die dan naar toe?'

Arthur Oerlemans geeft leiding aan het wijkbureau van Onze Woning in Het Nieuwe Westen. De volkshuisvesting gaat hem aan het hart. Uit idealistische motieven besluit hij zijn baan bij een bewonersorganisatie in te ruilen voor een functie bij Onze Woning. 'Ik heb bewonersparticipatie altijd heel belangrijk gevonden. Maar bij de bewonersorganisatie liep ik toch ook vaak tegen een soort van Onze Woning aan die zei: bekijk het maar. Toen dacht ik: eigenlijk moet ik aan de kant van de opdrachtgever komen te staan. Dan kan ik mijn idealen beter verwezenlijken. Er werd me wel verweten dat ik naar de vijand liep. Maar als je je hart op de goede plaats hebt, kun je in de rol van opdrachtgever je idealen toch beter verwezenlijken, denk ik.'

Het is verrassend om Arthur Oerlemans zo gedreven te horen spreken. Hij is er het levende bewijs van dat het niet altijd makkelijk is aan de kant van de opdrachtgever te staan. Ondanks de problemen die Onze Woning bij de renovatie van de Opzoomerstraat ondervindt, staat hij nog steeds achter het idee van Maatwerk. 'Je ziet binnen de hele volkshuisvesting dat de overheid zich terugtrekt. De hoge inkomens worden vanzelf bediend omdat nieuwe woningen steeds duurder worden. Daarom is het belangrijk een voorraad woningen te behouden die een huur tussen de vier- en zeshonderd gulden hebben. Bij Maatwerk hebben we nu te maken met het probleem dat een huur van vijfhonderd gulden hoog is in verhouding tot de prijzen van reeds gebouwde nieuwbouw. Dat is in de Opzoomerstraat een handicap. Mensen maken dan toch vaak de afweging om voor iets meer geld naar een woning met centrale verwarming en de hele rataplan te gaan. Maar, over een aantal jaren

zijn de huren van nieuwbouw nog veel hoger en dan schep je met Maatwerk toch een goedkope woningvoorraad.'

Dat de huren van Maatwerk momenteel relatief hoog zijn, komt onder andere omdat aan mensen die alleen voor het casco kiezen, geen huurverhoging kan worden gevraagd. Onze Woning ging daar in de eerste berekeningen wel vanuit en de hele discussie leverde veel vertraging op. Had Onze Woning dat probleem niet kunnen voorzien? Arthur: 'Ja, wellicht. Maar wij dachten: we hebben zo'n goed verhaal, mensen zijn vast wel bereid om voor het casco een paar tientjes huurverhoging te betalen. Ikzelf vind die vraag terecht. Mensen praten wel over achterstallig onderhoud, maar dat is een ervenis die we hebben gekregen nadat de panden midden jaren tachtig door de gemeente waren aangekocht. Met de huur van 230 gulden die toen werd vastgesteld kunnen wij de panden heel moeilijk exploiteren.'

Ik kan niet achter de geraniums zitten

'Je leeft niet alleen voor jezelf. Er is meer in het leven. Ik geloof ook niet dat na dit leven alles is afgelopen. Je moet proberen er iets van te maken, maar niet alleen voor jezelf. Als ik alleen voor mezelf en mijn gezin zou werken, zou ik zeggen: laat die straat maar varen en ga naar je zaak. Daar kan je geld verdienen, want die vergaderingen over de straat kosten alleen maar geld, mijn werk op de zaak ligt dan stil. Maar dat vind ik niet erg, want ik doe dit graag en mijn zoon doet het ook graag. Als je een klein beetje sociaal voelend bent, en we zouden allemaal een beetje sociaal voelend zijn, dan krijg je toch een echte gemeenschap en ik geloof dat je dan toch prettiger woont.'

De gemeenschap, daar zet meneer Hoymayers zich vol overgave voor in. Hij ging persoonlijk bezems kopen toen de straat geveegd moest worden, haalde de buitenlampen bij de MAKRO, organiseerde planten voor de geveltuintjes en zo kun je nog wel even doorgaan. 'Mijn zoon en ik hadden een uitnodiging gekregen voor een vergadering bij de Aktiegroep. Er werd niets dan gemopperd. Veel grote woorden: de straat verloedert, vervuilt, we hebben geen verlichting. Veertien dagen later was er weer zo'n vergadering en daar ben ik weer naartoe gegaan. Toen heb ik mijn mond open gedaan, samen met anderen, en we hebben gezegd: "Luister, als de gemeente geen mensen heeft om de straat schoon te maken - in feite staat er in de Nederlandse wet dat iedereen verplicht is om zijn eigen straatje schoon te houden - dan kunnen we wel blijven moppen, maar laten we dan zelf wat gaan doen." Je kreeg toen commentaar van mensen die zeiden dat ze geen bezem hadden. Ik heb toen tegen mijn zoon gezegd: "Ik ga morgen bezems kopen en wie geen bezem heeft krijgt er één en kan dan ook niet zeggen dat ie niet mee kan doen." We zijn toen met twintig mensen gaan vegen en dat was ontzettend gezellig. Er waren een heleboel mensen waar ik daarvoor nog nooit een woord mee gewisseld had.'

Inmiddels kent meneer Hoymayers heel veel mensen. Hij is het aanspreekpunt van de straat. Hij laat zich uit bed bellen voor een lekkage bij een alleenstaande oude vrouw en wie zijn bejaarde benedenbuurvrouw geluidsoverlast bezorgt, kan een bezoekje van meneer Hoymayers verwachten. Ook het opknappen van de straat houdt hij scherp in de gaten. Op de tweewekelijkse vergaderingen drijft hij menig ambtenaar weleens tot wanhoop. Hoezeer de betrokkenen ook hun best doen om rekening te houden met de wensen van de bewoners, meneer Hoymayers is niet snel tevreden, laat staan te overtuigen van regels en procedures waar de gemeente en Onze Woning zich nu eenmaal aan moeten houden. Als meneer Hoymayers eenmaal een mening geeft, moet je van

goeden huize komen om hem van het tegendeel te overtuigen. Meneer Hooymayers senior is dan ook een beetje de burgemeester van de straat, al zal hij zelf blijven benadrukken dat je niets alleen kunt. Hij is een sobere man. In Vlaardingen begon hij ooit een eigen fabriek in heraldische wapens, waar inmiddels ook zijn vrouw, zoon en schoondochter werken.

Meneer Hooymayers is een harde werker die nooit op vakantie gaat. Hij is trots op de straat die hem langzaam maar zeker weer herinnert aan betere tijden. 'Vroeger was de straat heel anders,' vertelt meneer Hooymayers. 'De mentaliteit van de mensen was anders. Vrijdags kwam iedereen met zijn emmertje naar buiten, dan werden de putjes geboend en de stoepjes gedaan. De mentaliteit van de mensen was toen veel beter dan nu. Ten eerste hadden mensen meer voor elkaar over. Het zou toch niet bestaan hebben dat iemand twee dagen op bed lag zonder dat iemand het wist. Want dan misten ze die mensen toch in ieder geval op vrijdag, als iedereen naar buiten kwam. Je had een veel betere sociale controle op elkaar. Later kwamen de mensen niet meer buiten en werden de stoepjes vergeten. Dat vond ik op den duur toch een kwalijke zaak. Je kreeg ook veel alleenstaanden. Er kwamen studenten op de etages en dat is toch een achteruitgang voor de straat geweest. De meesten vierden meer feest dan dat ze iets deden. Neem bijvoorbeeld vorig jaar op de Hooidrift, ze zaten tot diep in de nacht in de dakgoot en lieten de lege bierflesjes zo maar op straat vallen.'

'Denk jij dat dat vroeger nooit gebeurde?' vraagt mevrouw Hooymayers.

Meneer Hooymayers is het met zijn vrouw eens dat je vroeger ook wel uitwassen had. 'Maar,' voegt hij er aan toe, 'dat was niet hier, je had vroeger ook echte achterbuurten, maar toen wij hier kwamen was dit toch echt een goeie straat.'

'Ik denk toch dat de goede mensen de slechte wel overtrepen hoor,' zegt mevrouw Hooymayers. 'En over die mentaliteit, ik zeg weleens, toen onze ouders zo oud waren als wij

dachten ze misschien ook zo. Ik denk dat iedere generatie dat blijft houden. En ik ben vroeger ook wel eens stout geweest.'

Senior wijdt de milde opvatting van zijn vrouw aan het feit dat ze er niet zo op let wat er op straat gebeurt. 'Moet u eens goed luisteren. Een normaal beschaafd mens die een beetje opvoeding heeft genoten, gaat toch geen croissant bij de bakker halen om het zakje twee straten verder op de grond te gooien? Ik heb er wel eens iets van gezegd. Sommigen mensen zeiden: u hebt gelijk. Maar er waren er ook die zeiden: daar heb je toch de Roteb voor. Maar de Roteb, dat zijn ook mensen hoor. Moeten die voor iemand anders de troep opruimen? Aan zoiets kun je zien dat heel veel mensen denken: ik leef zoals ik wil leven. Maar ik vind dat je ook een beetje rekening moet houden met je medemens. Iedereen mag hier in de straat wonen. Ik vind alleen wel dat je je een beetje aan de leefomgeving moet aanpassen en niet moet denken: jongens, ik betaal mijn huur en zoek het verder maar uit.'

Wat voor mensen zou meneer Hooymayers het liefst in de straat hebben wonen? 'Voor mij mag alles in de straat wonen, het moet alleen niet zo zijn dat, laat ik het maar import noemen, dat dat gaat overheersen. Dat vind ik niet goed. Fifty-fifty, dat vind ik helemaal niet erg.'

Vindt meneer Hooymayers het vervelend als er mensen van buitenlandse afkomst in de straat komen wonen? 'Nee, het zijn mensen zoals u en ik en we hebben er hier mee te maken. Dan moeten we er ook voor zorgen. Ze mogen komen als het nodig is, maar ik vind wel dat ze zich moeten aanpassen aan onze wetten. Dat moeten wij ook. Dat zal in het begin moeilijk zijn, maar als ze een bepaalde tijd hier zijn, geloof ik toch dat ze dat wel eens onder de knie moeten gaan krijgen.'

Hoewel iedereen in de Opzoomerstraat mag wonen, zou meneer Hooymayers het toch op prijs stellen wanneer nieuwe bewoners positief staan tegenover het opzoomeren. Hoe ziet zo'n ideale bewoner eruit? 'Dat is iemand die het in

ieder geval voor zijn eigen deur probeert schoon te houden. Binnen moet iedereen zelf weten wat ie doet, maar ook niet zo dat je een huis uitleeft, dan krijg je ook een raar gezicht. Verder vind ik dat je wat voor de buren over moet hebben. Iemand die heel oud is, moet je in de gaten houden.'

Om het idee van een Opzoomerstraatbewoner kracht bij te zetten, heeft een aantal bewoners, waaronder meneer Hooymayers, voorgesteld om voor nieuwe huurders een speciaal 'Opzoomercontract' te maken. Wat zou daar volgens meneer Hooymayers in moeten staan? 'Ik vind persoonlijk dat wanneer je een benedenhuis huurt je verplicht bent om je tuin te onderhouden, anders wordt het een janboel. Of zoals hier tegenover, daar hangen zulke vieze lappen voor de ramen.' Zou een nieuwe bewoner verplicht worden om vitrage op te hangen? Meneer Hooymayers: 'Nee, je kunt natuurlijk ook lamellen ophangen.' En als je nu alleen een plant voor het raam hebt? 'Een plant vind ik ook mooi, alleen als je van die vieze lappen ophangt, kun je beter niets ophangen. Je kunt geen overdreven dingen vragen, maar er zou bijvoorbeeld wel in zo'n contract kunnen staan dat je de ramen moet schoonhouden. Er zijn hier in de straat ramen waar dik de blubber op zit, die worden nooit gezeemd.'

Na de grote Opzoomerdag op 28 mei 1994 zal de rust in de straat terugkeren. Voor meneer Hooymayers zal er ook na die dag nog genoeg te doen zijn. Vanuit de gedachte dat je het ijzer moet smeden als het heet is, heeft hij zijn zinnen gezet op een deel van het binnenterrein, waar hij zich op de vergadering over de woonomgeving al hard voor heeft gemaakt. Maar dat is niet het enige. Meneer Hooymayers wil heel graag een soort buurthuis in de straat. Sinds kort heeft hij ook dit verlangen op de agenda geplaatst. 'Het zal een hoop tijd gaan kosten en je kunt het niet alleen. Je hebt vrijwilligers nodig. Maar nu hebben we bijvoorbeeld vergaderingen hier op de eerste etage en daar kunnen we hoogstens tien mensen hebben. In zo'n pand kan je vergaderingen houden over het algemeen belang waar veel meer

mensen kunnen komen, ook uit andere buurten. Dan kun je ideeën uitwisselen. En je zou dingen kunnen organiseren voor oudere mensen. Hier verderop zit een vrouwtje die gewoon zit te vereenzamen. Als je het leuk brengt, kun je er misschien voor zorgen dat die mensen weer een beetje lol in het leven gaan krijgen.'

Meneer Hooymayers beleeft in ieder geval veel plezier aan de straat. 'Je hebt je ervoor ingezet en dan vind ik niet dat je halverwege moet zeggen, laat nu een ander het maar doen. Ik vind het leuk en je ziet de resultaten van wat we in vier jaar bereikt hebben. Zolang ik gezond ben moet ik bezig blijven. Ik kan nu eenmaal niet achter de geraniums zitten.'

De directeur

Nog voordat de vergadering is begonnen, zitten ze al fel discussiërend tegenover elkaar. Met de wijsvingers omhoog. 'Wil je dat de renovatie van de straat doorgaat?' vraagt Riek Bakker. Natuurlijk wil meneer Hooymayers dat. 'Goed, dan gaan we aan de slag. Kom hier met dat vingertje.'

Meneer Hooymayers moet lachen en met hem mevrouw Van Driel, Truus Van Genesen, Chris Hooymayers en Eric Lugtmeijer van de Aktiegroep Het Nieuwe Westen. Op 12 oktober is de directeur van de dienst Stedebouw en Volksbouwvesting, Riek Bakker, te gast op de maandelijkse bewonersvergadering in de Opzoomerstraat. In het kantoor van de familie Hooymayers raken meneer Hooymayers senior en Riek Bakker al snel in gesprek. De directeur is er de vrouw niet naar om lang om de hete brei heen te draaien. Als er problemen zijn moeten ze maar zo snel mogelijk op tafel.

En problemen zijn er genoeg. De sfeer rond de uitdaging is

er de laatste maand niet beter op geworden. Precies om die reden is de directeur samen met de projectleider Jantine Gerbscheid naar de vergadering getogen. Riek Bakker is er om de klachten aan te horen en een kijkje te nemen in de straat waarvoor zij persoonlijk de uitdaging aannam. De meeste actieve bewoners zijn er. Alleen meneer Van Oosterhout kon tot zijn spijt niet komen.

De klacht van meneer Hooymayers richt zich in eerste instantie weer op de aannemer. Evenals in andere vergaderingen laat hij doorschemeren dat de aannemer die hij op het oog had veel minder kosten berekende.

'Hoe vaak hebt u dat nu al niet verteld,' reageert Riek Bakker. 'U hebt een gezond wantrouwen, maar wij doen dit soort projecten door de hele stad. Die extra kosten zijn normaal. Wat is nu ons belang om te rotzooien en met de verkeerde aannemer in zee te gaan?'

Maar meneer Hooymayers is niet zo maar te overtuigen. 'Nou als ik zie hoeveel vergaderingen er nu al geweest zijn. Er is nog geen spijker geslagen. Als het goed was aangepakt, dan waren de gevels nu al gereinigd. Van te voren werd gezegd dat alles kon. Waarom is de gemeente dan niet garant gaan staan?'

'Nu meet je toch met twee maten,' vervolgt Riek Bakker de discussie. 'Aan de ene kant heb je een gezond wantrouwen tegenover de gemeente, aan de andere kant wil je wel dat die grote gemeente zich garant stelt.' Nu is het even stil.

Het publiek heeft de proloog van de vergadering grinnikend aangehoord, nu is het tijd voor de andere bewoners. Chris opent de vergadering. De directeur is er klaar voor: 'Kom maar op met de klachten.'

Mevrouw Van Driel, duidelijk in haar sas dat de directeur nu eindelijk de straat bezoekt, maakt zich vooral zorgen over de steigers. Ze is bang dat de straat er door de tijdsdruk toch mee vol komt te staan. Chris Hooymayers formuleert zijn klacht in eerste instantie een beetje voorzichtig. 'Er gebeuren dingen die we niet in ons hoofd hadden. Het vertrouwen is

verdwenen.' Wanneer Riek Bakker doorvraagt blijkt het Chris vooral dwars te zitten dat Onze Woning aan bewoners nieuwe woningen en geld biedt om uit de straat weg te gaan. Hij doelt hiermee op de verhuiskosten die mensen kunnen krijgen als ze gebruik willen maken van de mogelijkheid om uit te verhuizen. Jantine Gerbscheid benadrukt nog eens dat dit een hele gangbare regeling is en Onze Woning er heus niet op uit is bewoners de straat uit te krijgen, maar het zit de bewoners van de Opzoomerstraat toch hoog. De opzet van Maatwerk was toch juist om de sociale verbanden in de straat te behouden. Mevrouw Van Genesen snapt wel dat mensen naar de nieuwbouw verhuizen: 'De huren worden hier te hoog, wel rond de vijfhonderd gulden, dan kun je net zo goed naar een nieuwbouwwoning van zeshonderd gulden gaan.'

Riek Bakker hoort de klachten aan. Ze belooft te bellen over de huren en, hoewel ze ervan overtuigd is dat mensen niet met opzet worden 'uitgekocht', zal ze ook daar naar informeren. Ron Tenholter, die later is binnen gekomen, benadrukt dat het toch ieders eigen beslissing is om te verhuizen.

Nadat de huren, aannemer en steigers zijn behandeld, komt ook het binnenterrein aan bod. Hiervoor belooft Riek Bakker haar best te zullen doen. 'Wij zullen kijken of we een nieuw plan kunnen maken waardoor de Spullenhulp, de ateliers en de bankjes op één terrein kunnen.'

Meneer Hooymayers is een tijdje stil geweest, maar hij heeft nog een verzoek. 'Wij zouden graag een benedenhuis hebben voor vergaderingen, of naaikransjes voor vrouwen die alleen zitten.' Met dit laatste verzoek van meneer Hooymayers loopt de vergadering ten einde. Riek Bakker belooft haar best te doen een aantal problemen op te lossen. Net voordat ze vertrekt vraagt Ron Tenholter of mensen haar nog wel serieus nemen nu ze per 1 januari 1994 vertrekt als directeur. Wanneer Riek Bakker hem vertelt dat ze daarna nog twee dagen per week in dienst van de gemeente Rotter-

dam zal blijven en de uitdaging onder haar hoede blijft, is met name Ron zichtbaar opgetogen.

Op het moment dat Jantine Gerbscheid de vergadering verlaat roept Ron haar na: 'Je hebt een gouden directeur hoor.' En tegen meneer Hoymayers grapt hij: 'Ik heb je wel zien lonken hoor.' Meneer Hoymayers lacht verlegen. 'Ze is wel heel anders dan ik had verwacht.'

Feest in de tent

De tent is al van veraf te zien. Tussen de bomen op het Samuel Mullerplein hangen gekleurde lampen. Het rood-wit gestreepte tentdoek schittert in het licht. Een acrobaat op een eenwieler lokt voorbijgangers aan het begin van de avond naar binnen. 'Kom in de tent,' weerkaatst zijn stem tegen de huizen op het plein. Boven de ingang van de tent hangt een clownskop. Een accordeonist speelt een deuntje. Evenals de andere artiesten draagt hij een rode jas met gouden epauletten.

De bewoners van de Opzoomerstraat, de Gerrit Jan Mulderstraat en het Samuel Mullerplein besloten hun Opzoomerzegels bij elkaar te leggen en het geld te gebruiken voor een nazomerfeest. Ze huurden het Rotterdams Volks-theater in, beter bekend als De Tent. Een initiatief van een groep artiesten die gedurende de zomermaanden met een tent door de buurten trekt. Naast hun eigen muzikale variééshow 'Il Tensio', bieden ze ook ruimte aan festiviteiten die bewoners zelf organiseren.

Op vrijdag 15 en zaterdag 16 oktober staat De Tent om de hoek van de Opzoomerstraat. Het is een koude, regenachtige avond. Meneer Van Oosterhout, Ron, Chris, Eric van de Aktiegroep en vele anderen zijn urenlang in de weer geweest

om de circustent, die plaats biedt aan wel tweehonderd man, op te bouwen.

Ik zie mevrouw Van Driel en mevrouw Barbieri gearmd naar binnen gaan. Bij de ingang verkoopt Wim consumptiebonnen. In de onverwarmde ruimte van de tent hoor je de regen op het zeil tikken. Muzikanten en acteurs lopen druk heen en weer over het rommelige toneel. Centraal op het podium is een grote trap gebouwd. Op de voorste rij zitten de oude bekenden: mevrouw Van Driel met dochter en buurvrouw, Chris Hoymayers en, niet te vergeten, Ron Tenholter. Hij is aangesteld als ceremoniemeester. Met zijn lange gestalte, zijn welluidende stem en uitbundige lach heeft hij iets jongensachtigs. Als zo'n zestig mensen zich in de tent hebben verzameld, heet hij de aanwezigen officieel welkom. Het spektakel kan losbarsten.

De band speelt de eerste nummers. Ondanks de wat tegenvallende opkomst, weten de artiesten de stemming er snel in te krijgen. Een jonge, blonde acrobaat daalt de trap af. Hij springt in de trapeze. Stoer zwiert hij boven het publiek. Bij de laatste zwaai weet hij op ingenieuze wijze zijn jasje uit te trekken. Terug op de grond loopt hij met ontbloot torso, links en rechts zijn spierballen tonend, langs de giechelende dames op de eerste rij.

Ook de buurtbewoners stelen de show. In een overdaad aan licht achter de glazen deuren boven aan de trap herken ik het silhouet van Chris Hoymayers. Als de deuren open gaan, klinkt oorverdovende muziek. De rook ontbreekt, maar verder kan de opkomst van Chris Hoymayers zich meten met een optreden in de Soundmixshow. Beneden laat hij zich door Rien Kroon van De Tent interviewen over zijn kunsten: het opzoomeren.

In de pauze drinken we wijn uit limonadeglazen. Echt warm zullen we het er niet van krijgen, maar vrolijk worden we wel. Zelfs mevrouw Van Driel, die anders nooit drinkt, waagt het erop. Ondertussen wordt op het podium een piano geïnstalleerd.

Na de pauze dalen een keurig geklede zanger en pianiste onder luid applaus de trap af. Tijd voor klassieke muziek. De vrouw zet zich achter de piano. De man pakt de microfoon. Met zijn heldere stem verwarmt hij de tent en de harten van de aanwezigen met liederen over de liefde. Het publiek houdt de adem in, je kunt een speld horen vallen. Na ieder nummer klinkt luid geklap en gejoel. Alleen de toegeworpen rozen ontbreken. Even dreigt de betovering te worden verbroken doordat een moeder met twee kleine kinderen de tent binnenkomt. De kinderen stampen met hun voetjes op de banken en roepen om cola. De zaal sist. Gelukkig is het laatste nummer minder breekbaar dan de voorafgaande. Rien Kroon stapt op het podium. Met een zware bas zingt hij het refrein over rozen en liefde mee en overstemt daarmee elk geroezemoes in de zaal. De zangers houden elkaar steeds inniger vast. Met hun hoofden tegen elkaar verklaren ze elkaar de liefde. Het publiek lacht.

Aan het eind van de avond verzorgt de accordeonist met zijn band nog een toegift. Met veel vuur zingen ze zeemansliederen. De meeste mensen zijn al naar hun warme thuizen vertrokken, maar een harde kern van zo'n dertig buurtbewoners laat zich niet kisten. Ook al heeft de herfst op dit nazomerfeest definitief haar intrede gedaan; ze zijn niet stuk te krijgen en zingen uitbundig mee, dicht tegen elkaar aan op de rode houten banken.

De eigenaar van het Turkse koffiehuis in de Opzoomerstraat zorgt nog voor een verrassing. Hij biedt alle aanwezigen een drankje aan. De zaal reageert een beetje verbaasd. Misschien is het welwillende gebaar van de man net iets te groot voor een buurtfeest waar elk dubbeltje wordt omgedraaid. Hoe dan ook, de consumptiebonnen worden uitgedeeld. De gulle gever gaat een beetje onhandig aan een tafeltje zitten. Ondertussen galmt Ketelbinkie door de tent. Het einde van de feestavond nadert onherroepelijk. De klok tikt naar twaalf uur en de tonen van de accordeonist vullen de laatste

minuten met milde hartstocht. Tijd voor het laatste glas. Morgen is er immers nog een dag.

Op zaterdag staat een Soundmixshow voor kinderen op het programma en om zes uur het Werelddiner. Dan moet de tent weer omgetoverd worden tot restaurant. Voor de afsluiting van het feest is aan bewoners uit de buurt gevraagd om speciale hapjes te bereiden uit het land waar ze vandaan komen. Surinaams, Turks, Indiaas, Nederlands, het zal allemaal te krijgen zijn.

Bomen, bloemen, lucht

'Ik ben geboren in een klein plaatsje in Drenthe. Daarna heb ik tot mijn negentiende in Veenoord gewoond, ook in Drenthe. De grote stad was een behoorlijke confrontatie. Nijmegen waar ik hiervoor woonde, is maar een provinciestadje. Rotterdam is een echte metropool. Ik vind het een vrij harde stad, echt 'no nonsense'. Iedereen is erg met werken bezig. Ik heb altijd het gevoel dat ontspanning hier niet zo belangrijk gevonden wordt. Ik ben zelf bijvoorbeeld veel met de natuur bezig. Bomen, bloemen, lucht, dat zijn belangrijke dingen voor mij, dus daar wil ik ook graag over praten. Maar ik vrees dat als je daar met een Rotterdammer over begint, dat hij dan een beetje raar op zal kijken.'

Mensen verhuizen. Ook naar Rotterdam. De blonde acrobaat die op het nazomerfeest optrad, woont bij toeval ook in de Opzoomerstraat. Winfried Deuling woont er nog maar kort. Twee poezen snorren bij de ronde kachel. Een houten vloer, een tafel bij het raam, een kast; verder staat er weinig in de kamer. Winfried is begin dertig, draagt een spijkerbroek met bretels en gekleurde pantoffels. Hij fietst op een grote zwarte

transportfiets. Voor zijn huis staat de rode bus van het Volkstheater, waar hij nu twee jaar tentmeester is.

De renovatie gaat aan zijn deur voorbij. Hij huurt zijn etage van een eigenaar die het huis wil verkopen. Mocht het pand in het kader van de uitdaging worden aangekocht, dan zal het waarschijnlijk alleen de voorgevel zijn waar nog net op tijd iets aan gedaan kan worden. De lekkage aan het dak stoort Winfried wel, maar verder is hij tevreden met zijn woning. Het is veel eerder de stad die hem bij tijd en wijle tegenstaat. ‘Ik ben dit weekend weer in Drenthe geweest en dan denk ik echt: wat doe ik in zo’n grote stad. Het is daar zo rustig, dat trekt me wel. Misschien ga ik ooit wel eens terug, dat weet ik nog niet.’ Het is vooral het werk waarom Winfried in de stad blijft. ‘Op theatergebied zijn er hier heel veel mogelijkheden. In de stad is geld voor mijn soort werk.’

Na zes jaar verpleging besloot Winfried zijn leven een andere wending te geven. ‘Het ging gewoon niet meer in de verpleging. In die periode ben ik acrobatieklessen gaan volgen. Na de eerste keer was ik gewoon verliefd op acrobatiek, dat was fantastisch. Al bij de eerste lessen begon het te prikkelen. Het is natuurlijk een heel groot verschil met de verpleging. Als verpleger ben je dienstbaar en cijfer je jezelf heel erg weg. In het theater profileer je jezelf. Daar kom je er juist heel erg voor uit wat je bent en wat je kunt. Dat is voor mij ook het aantrekkelijke van het theater. Het is een soort uitlaatklep. Ik kan op de bühne doen wat ik wil. In het dagelijks leven kan dat ook wel, maar theater is een soort magie. Dat vind ik het aantrekkelijke, je bent op reis.’

Winfried verhuisde vanuit Nijmegen met een collega naar Rotterdam waar ze samen opradden in buurhuizen, op straat en op feesten. Twee jaar geleden belandde hij via een vriend bij het Rotterdams Volkstheater. ‘Ik kende de zakelijk leider. Hij vroeg me of ik geen tentmeester wist. Het was voor mij een uitdaging om naast acrobatiek ook met theater bezig te zijn. Ik vind het heel leuk om te doen. Het idee van De Tent

is om mensen die nooit naar het theater gaan er toch kennis mee te laten maken. We zetten het echt bij ze op de stoep, zodat ze er niet omheen kunnen. Dat is het voornaamste idee. Je brengt mensen bij elkaar. Dat heb ik hier zelf aan den lijve ondervonden. Toen De Tent op het Samuel Mullerplein stond, kwam ik opeens naast een buurvrouw te zitten die ik niet kende. Dat is gewoon erg leuk, want dan zwaai je later weer eens naar elkaar.’

De Opzoomerstraat vindt Winfried een vrolijke straat. ‘Het zag er gezellig uit met die bloembakken en bolletjes. Dit deel van de wijk is een heel vredig stukje. Dat vind ik het aantrekkelijke van de straat. Hier achter heb je ook veel bomen en vogels. De rest van Het Nieuwe Westen vind ik echter behoorlijk agressief en gevaarlijk. Mijn vriendin heeft daar meer last van dan ik. Ze laten haar op straat niet met rust.’

Winfried woont naar zijn zin, maar heeft verder weinig met de straat te maken. ‘Ik heb niet zo’n behoefte om te vergaderen. Die veegacties vond ik wel aanstekelijk werken, maar het was vaak op een tijdstip dat ik moest acrobaticken en dan kies je daar toch voor.’ Sociale vernieuwing zegt hem weinig, maar hij vindt het wel een goede zaak dat bewoners hun eigen verantwoordelijkheden nemen. ‘Ik vind dat belangrijk. Dat individuele gedoe, dat is uiteindelijk niet goed voor je. Ik denk dat het belangrijk is dat mensen weer de straat op gaan, weer meer contact met elkaar krijgen. Je moet niet gaan schelden op de politiek of de burgemeester of wie dan ook. Ik ben van mening dat je je eigen problemen creëert en dat je die ook zelf moet oplossen. Je bent verantwoordelijk voor je eigen leven. Je moet het toch zelf doen.’

Over de Opzoomerdag heeft Winfried een uitgesproken mening. ‘Die Opzoomerdag vind ik belachelijk. Dat heeft te maken met het feit dat ik bij De Tent werk. Straks wordt er op één dag geloof ik anderhalf miljoen doorheen gejaagd. Daar kan De Tent tien jaar van draaien. Ik vraag me dan af waarom het in één dag moet. Je zou dat met De Tent week na week kunnen doen, een heel jaar lang. Nu moeten er in

één keer dertig tenten op dertig pleinen komen te staan. Dat grootse, dat hoeft niet voor mij. Een buurt is klein en hecht, daar speelt het zich af.'

De bouw

Onze Woning heeft de onderhandelingen over een goedkope casco-ingreep met succes afgerond. In november zal de aannemer van start gaan. De panden van de particuliere eigenaren zal hij in eerste instantie overslaan. Het idee dat ze mee zouden kunnen in de bouwstroom van Onze Woning blijkt niet haalbaar. Gedeeltelijk omdat van een aantal eigenaren nog niet duidelijk is of ze meedoen. Andere eigenaren die daartoe al wel hebben besloten, kunnen de aannemer nog geen opdracht geven omdat de papieren niet rond zijn. Zodoende begint Isolex met de panden van Onze Woning, en pas een paar maanden later met die van de particuliere eigenaren. Eén eigenaar/verhuurder heeft overigens definitief afgehaakt, tot grote teleurstelling van de bewoners. Het gaat nu net om vier panden op de hoek die zo belangrijk zijn voor het aanzien van de straat.

Voor Onze Woning is de druk van de ketel. Een tweevoudige elfstedentocht zou nog roet in het eten kunnen gooien, maar verder kan Onze Woning erop vertrouwen dat haar panden op 28 mei aan de buitenkant zijn opgeknapt.

De bouw is in zicht en de projectteamvergadering van 25 oktober staat in het teken van steigers, bouwketen en containers. Hoeveel zijn het er en waar komen ze te staan? Over dat laatste is de afgelopen weken nogal wat te doen geweest. De slager op de Hooidrift, om de hoek van de straat, was niet echt te spreken over de geplande bouwkeet

voor zijn winkel. Een probleem dat later overigens opgelost zal worden door de keet gewoon een stukje verderop te zetten. Over de bouwkeet in de Opzoomerstraat zelf zijn de bewoners wel tevreden. Wat hen meer zorgen baart zijn de steigers en de tijd dat ze in de rotzooi zullen zitten.

Nu de planning van de aannemer bekend is, blijkt hij niet per pand maar per klus te gaan werken: dus eerst alle daken, dan de gevels en vervolgens de kozijnen. De bewoners en ook Peony Dickhoff van de Aktiegroep maken zich zorgen. Hebben de mensen dan niet heel lang bouwvakkers over de vloer en staan de steigers dan niet de hele tijd voor het huis waardoor de kans op inbraak groter wordt?

Guus Schouten is voor Onze Woning verantwoordelijk voor de bouw. Hoewel hij de zorgen wel begrijpt, moet het hem ook van het hart dat je een renovatie nu eenmaal niet onopgemerkt voorbij kunt laten gaan. In Isolex heeft hij alle vertrouwen. Hij benadrukt dat de aanwezigen geen planning moeten gaan maken voor de aannemer. Deze probeert zo efficiënt mogelijk te werken en moet bovendien rekening houden met weersomstandigheden. Schilderen kun je immers beter in het voorjaar.

Terwijl de renovatie van het casco voor Onze Woning bijna gaat beginnen, verkeren de onderhandelingen over de binnenkant nog in een beginstadium. De bewoners hebben half oktober de tekeningen en nieuwe huurprijzen ontvangen. Uit eerste gesprekken is al gebleken dat veel mensen die in eerste instantie ook in hun huizen verbeteringen wilden laten aanbrengen, toch schrikken van de huurverhoging en alsnog kiezen voor alleen casco of besluiten te verhuzen, nu ze daar binnen het renovatieproject de kans voor krijgen. Het ziet ernaar uit dat de architect binnenkort opnieuw achter zijn tekentafel zal staan. Als er iemand op maat werkt is hij het wel. Hoewel de verbouwing van de binnenkant naar alle waarschijnlijkheid pas na 28 mei zal plaatsvinden, moet Onze Woning de plannen hiervoor nog wel dit jaar ter goedkeuring bij de gemeente indienen. Nu bewoners terugkomen op

hun eerste besluit, zal Onze Woning nog haast moeten maken om alle definitieve tekeningen voor het eind van het jaar rond te hebben.

Met verbouwingen aan de binnenkant hebben de particuliere eigenaren niets te maken. Bij hen gaat het alleen om de buitenkant. Sinds mei probeert de projectleider Jantine Gerbscheid eigenaren ertoe te bewegen minimaal hun gevel te laten reinigen. Doordat de aannemer pas later in het jaar met de panden van particuliere eigenaren gaat beginnen, is er iets meer tijd om twijfelende eigenaren over de streep te trekken. Toch zal de aannemer over niet al te lange tijd moeten weten bij wie hij aan de slag moet. Ook de panden van particuliere eigenaren moeten immers op 28 mei klaar zijn.

Twee particuliere eigenaren, meneer Vos en mevrouw Van Genesen, zitten al helemaal in de ambtelijke molen die het verkrijgen van subsidie met zich meebrengt. Beiden laten ze de buitenboel grondig opknappen. Van de kleine eigenaren die zelf in de straat wonen, zijn zij de enigen die hun verbouwing ook door Isolex laten doen. Dat is ook niet zo verwonderlijk. Andere eigenaren hebben in het verleden op eigen initiatief hun gevels laten reinigen. Hun panden zullen het welslagen van de uitdaging niet in de weg staan. Als zij al besluiten nog iets te laten doen, zou het hoogstens gaan om bijvoorbeeld het verbeteren van het dak. De tijd zal leren dat ze er vanaf zien dit binnen het kader van de uitdaging te doen. Ze doen hun verbouwingen liever op een ander moment, met een eigen aannemer en zonder de hele papierwinkel van de subsidie. Eén eigenaar heeft overigens laten weten zijn kozijnen voor 28 mei te zullen vervangen. Hij is zelf aannemer en regelt zijn eigen verbouwing.

Met de huizen van eigenaren die zelf in de straat wonen, komt het dus wel goed. Slechts twee panden vormen een probleem. De gevels zijn niet gereinigd en de eigenaren willen hun huis verkopen. Inmiddels overweegt Onze

Woning de panden aan te kopen.

Een groter probleem zijn de vier eigenaren die niet in de straat wonen: de eigenaar/verhuurders. Samen bezitten ze negen panden waarvan nog geen gevel is gereinigd. Eén verhuurder, een bekende speculant die vier panden bezit, laat de boel de buitenboel. Hij hield de gemeente lange tijd aan het lijntje en liet zelfs de aannemer langskomen. Uiteindelijk bleek hij er alleen op uit zoveel mogelijk subsidie binnen te halen en er zelf geen cent in te willen steken. Ondanks de gunstige subsidieregelingen was de eigenaar er niet toe te bewegen iets aan zijn panden te doen. Hetzelfde geldt voor een andere eigenaar die in de straat twee panden verhuurt. Hij zei eerst mee te willen doen, liet ook de aannemer langskomen, maar het ziet er steeds meer naar uit dat hij niet echt in zijn panden wil investeren.

De houding van de andere twee verhuurders is minder negatief. Een kleine eigenaar van twee hoekpanden wil meedoen, maar toont weinig initiatief. Hij weet nog niet wat hij allemaal wil laten opknappen. Een ander eigenaar heeft aangegeven dat hij bereid is zijn huis te laten schilderen, maar niet voelt voor het reinigen van de gevel.

Nadat de projectleider verslag heeft gedaan van haar gesprekken met particuliere eigenaren, is het tijd voor meer concrete zaken. Ze heeft geregeld dat de bielzen van de plantenbak kunnen worden vervangen en over het binnenterrein is ze druk in overleg. Van Arthur Oerlemans heeft ze inmiddels de toezegging gekregen dat een paar bewoners uit het sloopstuk, die zeer bij de straat betrokken zijn, zich kunnen inschrijven bij Onze Woning. Dat laatste gaat overigens vooral over mevrouw Jutte en haar buurman Wim. Wekenlang zetten bewoners het op de agenda. Mevrouw Jutte woont al heel lang in de straat; Wim installeerde veel Opzoomerbolletjes. Ze zijn niet alleen buren, ze zijn ook goed met elkaar bevriend. Nu de straat toch wordt gerenoveerd, lijkt het andere bewoners een goed idee als mevrouw

Jutte en Wim niet hoeven te wachten tot hun oude, slechte woningen gesloopt worden, maar nu al kunnen verhuizen naar een betere woning, uiteraard het liefst in de Opzoomerstraat.

Geen problemen

'Een paar weken na het buurtfeest kwam de wijkagent hier opeens binnen, omdat hij dacht dat hier gedeald werd. Misschien was de politie boos omdat ik op het feest een rondje had gegeven. Je kon van die consumptiebonnen kopen, het was maar veertig gulden. Ik wou iets aardigs doen omdat ik de buurt ken. Ze dachten zeker dat ik in de drugs zit omdat ik rijk ben ofzo, ik weet het niet. Daarom wil ik nog wel met hem praten, maar ik heb hem daarna niet meer gezien. Ik ben bang dat ik kwaad word en verkeerd met hem praat. Dat wil ik niet. Ik wil geen ruzie, geen problemen.'

'Geen entree met vuurwapens en verdovende middelen' staat op het bordje voor het raam van het Turkse koffiehuis op de hoek van de straat. Grote, dikke vitrage ontneemt de voorbijganger elk zicht. Alleen de TL-buizen en het blauwe schijnsel van de beeldbuis dringen door de vitrage naar buiten. Het is nog vroeg. Een paar Turkse mannen zitten aan tafeltjes de krant te lezen of te praten. De televisie hangt hoog in een hoek van de zaak en vertoont een Turkse soap. Het meubilair bestaat uit bruine stoelen, tafeltjes met bruine kleedjes, een glazen vitrine en een fruitautomaat. Een jongen serveert koffie.

Bayram Yazici is een kalende man van zeventig. Hij draagt een glimmend grijs pak en een wit sjaaltje hangt losjes

om zijn nek. Om zijn pink draagt hij een ring. Zijn donkere ogen staan wisselend lachend en behoedzaam. Hij drukt me meerdere keren op het hart dat in zijn zaak geen verdovende middelen worden gebruikt of verhandeld. Het is niet voor niets dat hij het onderwerp meteen aansnijdt. Af en toe gaan er geruchten. Buiten het koffiehuis zijn weleens mensen gesignalerd die dealden. Maar meneer Yazici ontketent ten stelligste dat hij ook maar iets met drugs te maken heeft. 'Soms komen hier wel eens mensen uit België of Frankrijk vragen om hasj ofzo. Misschien omdat het een koffiehuis is. Maar dan zeg ik meteen: sodemieter op, ik heb niets, wegwezen jullie. Er komen ook wel eens dievenmensen met een autocassette of een video, maar als ik ze zie, stuur ik die ook meteen weg. Hier binnen koop je niemand die spullen. Ik weet niet waarom ze denken dat hier drugs zijn. Misschien omdat hier soms ook Marokkaanse mensen komen. Maar iedereen mag hier gezellig koffie komen drinken: Afrikaanse mensen, Marokkaanse mensen, Hollandse mensen, iedereen. En wat er buiten gebeurt, is niet mijn probleem, maar dat van de politie.' Een klant valt hem bij. 'Wat er hier buiten op straat gebeurt, is zijn verantwoordelijkheid niet. Je kan hier dus niet zomaar arrogant binnen komen zonder je voor te stellen. Dat is toch kolder. Dan moet je met bewijzen komen.'

Meneer Yazici schenkt koffie, frisdrank en serveert tosti's, meer niet. Alcohol kun je er niet krijgen. Zijn klantenkring bestaat voornamelijk uit Turkse mannen die komen kaarten, praten of de krant lezen. Hij kent bijna iedereen en is elke dag van tien uur 's ochtends tot elf uur 's avonds aanwezig. Tussendoor gaat hij alleen wel eens bij zijn vrouw thuis eten.

Toen hij het koffiehuis in 1988 opende, kwamen er ook nog wel vrouwen koffie drinken. 'Nee geen Turkse, dat kan natuurlijk niet. Die komen niet in een koffiehuis. Een Turks koffiehuis is voor mannen. Het eerste jaar kwamen hier wel Antilliaanse, Surinaamse en Hollandse vrouwen tien minuten of een half uur gezellig koffie drinken. Maar daarna niet

meer. Ik denk omdat ze al die mannen zagen. Maar het is helemaal geen probleem hoor. Jij zit hier nu toch ook al tien minuten en heb jij een probleem? Nee toch?’

Tot 1978 woonde meneer Yazici in de buurt van Istanbul. ‘Ik leefde daar goed en wilde eerst helemaal niet naar Nederland komen. Maar ik had familie hier en die zeiden dat ik hier moest komen. In Turkije is het zo: als oudere mensen praten dan moet je luisteren. Dat is heel normaal. Toen ben ik in de auto gestapt en mee naar Nederland gegaan.’ De klant mengt zich nogmaals in het gesprek. ‘In die tijd was de politieke situatie erg gespannen. In elke familie was de bezorgdheid over de kinderen groot. Vaak dachten ze: als ze maar uit Turkije weg zijn.’

De eerste maanden in Nederland wil meneer Yazici nog steeds het liefst terug naar Turkije, maar hem ontbreekt het geld voor een ticket. Na een jaar ontmoet hij zijn vrouw, die evenals hijzelf vanuit Turkije naar Nederland is gekomen, en blijft hij definitief hier. Na verschillende banen via uitzendbureaus besluit hij in 1988 een koffiehuis te beginnen in de Opzomerstraat. ‘Ik hoef niet rijk te worden hoor. Als ik gewoon netjes de kinderen opvoed is het voor mij goed. Ik ben nu ongeveer veertien jaar in Nederland en heb nooit problemen gehad, niet met de politie, niet met gewone mensen. Ik wil netjes zijn. Met de buurtmensen heb ik ook nooit problemen. In de straat ken ik Ron en die oude mevrouw Van Driel. Dat is een hele aardige vrouw. Haar dochter is hier pas nog twee keer geweest.

Toch maakt meneer Yazici zich ook weleens zorgen; zorgen over zijn drie kinderen, waarvan de oudste inmiddels twaalf jaar is. Ze zijn er de oorzaak van dat hij er soms over denkt terug te gaan naar Turkije. ‘Als de kinderen straks achttien of twintig zijn wordt het een probleem om terug te gaan. Nu zijn de kinderen nog jong en zijn er geen problemen. Soms hoor ik wel eens van jongens en meisjes die hier getrouwd zijn, dat de cultuur anders wordt. Dat ze niet meer naar de ouders luisteren. Maar bij ons moet je luisteren. Dat

ze een andere cultuur krijgen, is niet erg, maar ik ga hier zondags altijd naar het Centraal Station om kranten te kopen voor de zaak en als ik daar die mensen achter het station zie, ben ik bang voor mijn eigen kinderen. Dan denk ik: als ik mijn eigen kinderen daar zou zien... Daar zou ik niet mee kunnen leven. Die mensen daar zijn meer dood dan levend. Als mijn kinderen daar tussen zouden zitten, zou ik helemaal gek worden, geloof ik. In Nederland zijn veel kansen dat zoiets gebeurt. De politie doet niets. Slechte mensen heb je overal, maar als je in Turkije met één gram heroïne of hasj gepakt wordt, krijg je vijf à tien jaar. Hier in Nederland krijg je zelfs met tien kilo maar heel weinig straf.’

Hij maakt zich soms zorgen over de kinderen, maar verder is meneer Yazici een tevreden man. De natuur en het klimaat van Turkije zal hij wel blijven missen. Maar bovenal zijn moeder. ‘Mijn moeder is hier een tijdje geleden zeven maanden geweest, maar ze wilde niet blijven. Ik heb het haar de hele tijd gevraagd, maar ze kon hier niet elke dag de moskee horen. Thuis heeft ze een moskee naast haar huis en hoort ze elke dag vijf keer het bidden. Zij wil dat graag. Ik heb haar zelf weer teruggebracht naar Turkije. Het is echt een lieve moeder. Soms denk ik na het eten: wat zou moeder eten, wat doet ze?’